



Voor u ligt de Amsterdamse Vrouwenmonitor 2011. Deze monitor biedt een overzicht van de vijftien belangrijkste knelpunten in de emancipatie van vrouwen.

Knelpunten? Hoezo? De emancipatie van de vrouw was na de jaren zeventig, met de Dolle Mina's en de vrouwenhuizen, toch wel zo'n beetje voltooid!?

Nee, toch niet. Weliswaar zijn er al grote stappen gezet, en gaat er ook véél goed, maar nog lang niet alle Amsterdamse vrouwen en meiden hebben dezelfde kansen, evenveel keuzevrijheid en dezelfde mogelijkheden tot ontplooiing als mannen en jongens. Niet in de laatste plaats omdat de Amsterdamse vrouwenpopulatie de afgelopen decennia steeds diverser en veelzijdiger is geworden. De stad kent tegenwoordig grote groepen vrouwen met een migrantenachtergrond die op hun weg naar emancipatie nieuwe hindernissen en struikelblokken tegenkomen. Die bovendien een eigen invulling aan emancipatie willen geven.

De Amsterdamse Vrouwenmonitor is opgesteld door het Servicepunt Emancipatie (SPE), op basis van gesprekken, expertbijeenkomsten en workshops met zo'n honderd vrouwenorganisaties, en verwoordt de door hen meest genoemde problemen. Amsterdam kent in totaal honderddertig vrouwenorganisaties. De meeste daarvan zijn zelforganisaties van migrantenvrouwen. Een waardevolle ondersteuningsstructuur ván vrouwen vóór vrouwen. Het Servicepunt Emancipatie is in 2009 op verzoek van de gemeenteraad in het leven geroepen om die structuur verder te versterken. Het SPE wordt gefinancierd door de gemeente Amsterdam.

Eén van de opdrachten van het SPE is een heldere prioriteitenagenda te maken voor de politieke en ambtelijke organisatie van Amsterdam, op basis van de signalen van de vrouwenorganisaties. De Vrouwenmonitor 2011 is daarvan het resultaat.

Namens het Servicepunt Emancipatie,

Kim Wannet (projectleider)

DE VIJFTIEN KNELPUNTEN DIE WORDEN GENOEMD
IN DE AMSTERDAMSE VROUWENMONITOR STAAN IN
WILLEKEURIGE VOLGORDE;

•

OMWILLE VAN DE LEESBAARHEID HEBBEN WE ERVOOR
GEKOZEN OM IN DE MONITOR TE SPREKEN VAN: 'TURKSE
VROUWEN', 'MAROKKAANSE VROUWEN', 'ANTILLIAANSE
VROUWEN', ETCETERA. FEITELIJK BEDOELEN WE DAN NATUURLIJK:
NEDERLANDSE VROUWEN MET EEN TURKSE, MAROKKAANSE OF
ANTILLIAANSE ACHTERGROND.

•

IN DE VROUWENMONITOR WORDEN TURKSE, MAROKKAANSE,
SURINAAMSE EN ANTILLIAANSE VROUWEN VAAK GENOEMD.
DE REDEN HIERVOOR IS DAT DIE GROEPEN VEEL GROTER ZIJN DAN
ANDERE GROEPEN MIGRANTENVROUWEN, EN DAT ER MEER CIJFERS
BESCHIKBAAR ZIJN OVER HUN SOCIAAL-ECONOMISCHE POSITIE.

•

DE ACHTERBAN VAN DE VROUWENORGANISATIES TELT
VOORAL VROUWEN MET EEN MIGRANTENACHTERGROND,
WAARONDER VEEL VROUWEN MET EEN ACHTERSTANDSPOSITIE.
EEN THEMA ALS 'MÉÉR VROUWEN AAN DE TOP' VINDT U IN DEZE
VROUWENMONITOR DAN OOK NIET TERUG, AANGEZIEN DAT
VOORAL EEN PRIORITEIT VAN HOOGOPGELEIDE VROUWEN BETREFT.

•

NAAST DE VROUWENORGANISATIES HEBBEN RUIM DERTIG
PROFESSIELE HULPVERLENINGS- EN ONDERZOEKSORGANISATIES
MEEGEWERKT AAN HET OPSTELLEN VAN DE MONITOR.

•

BIJNA ALLE CIJFERS IN DEZE MONITOR ZIJN OP VERZOEK
VAN HET SPE DOOR DE DIENST ONDERZOEK & STATISTIEK
VAN DE GEMEENTE AMSTERDAM OPGESTELD. DE CIJFERS HEBBEN
BETREKKING OP 2009.

DE STILLE PROBLEMATIEK VAN MEIDEN VERDIENT AANDACHT

Vrouwenorganisaties vinden dat de problematiek van meiden extra aandacht vraagt. In tegenstelling tot jongens richten meiden zich bij problemen vaak naar binnen. Typische meidenproblemen als depressiviteit, eetstoornissen of suicidale neigingen zijn vaak moeilijk waar te nemen. Onderzoek van het Trimbosinstituut wijst uit dat een kwart van alle meiden tussen de twaalf en achttien jaar met serieuze emotionele problemen kampt.

Volgens de vrouwenorganisaties zijn het vooral meiden met een migrantenachtergrond en tienermoeders die problemen hebben. Meiden met Turkse of Marokkaanse wortels voelen zich regelmatig gevangen tussen de collectivistische cultuur van thuis en de individualistische cultuur op school en op het werk. Daar komt nog bij dat de, zo belangrijke, eer van de familie voor een groot deel afhangt van het gedrag van de dochters. Dat geeft conflicten: tussen meiden en hun familie, maar soms ook innerlijk bij de meiden zelf. Verder worden veel meiden uit migrantengezinnen onevenredig belast met (mantel)zorg binnen de familie. Hierdoor raken zij overwerkt en worden zij door hun familie niet gestimuleerd om na hun - vaak goede - opleiding een baan te zoeken. Tienermoeders kampen vaak met een optelsom van problemen: armoede, schooluitval, slechte huisvesting en moeite met de opvoeding van hun kinderen.

In Amsterdam wonen 17.000 meisjes tussen de dertien en zeventien jaar en 40.000 meiden tussen achttien en vierentwintig jaar. Toch kent de stad slechts drie zelforganisaties die zich specifiek op meiden richten. Het zou goed zijn meiden te steunen om zich te organiseren. Bovendien richt het professionele jongerenwerk zich in de praktijk vooral op jongens. Nu het stadsbrede Meidenplaza van Stedelijk Jongerenwerk (SJA) dreigt te verdwijnen, moeten de stadsdelen begrijpen dat er dringend behoefte is aan seksespecifiek jongerenwerk. Dit lijkt contra-emancipatoir, maar de ervaring leert dat de meiden anders op de tweede plek komen.

HET
AMSTERDAMSE
JONGERENWERK IS
JONGENSWERK.

*

VAN DE 130
VROUWENORGANISATIES
IN AMSTERDAM ZIJN ER DRIE
SPECIFIEK VOOR MEIDEN.

*

SEKSESPECIFIEKE AANDACHT
IS NOODZAKELIJK OM
MEIDEN EFFECTIEF TE KUNNEN
ONDERSTEUNEN BINNEN
HET JONGERENWERK.

DE WEG NAAR BETAALD WERK VERLOOPT MOEIZAAM VOOR VEEL VROUWEN

Meer vrouwen aan het werk en vrouwen stimuleren om meer uren te werken: dat zijn de traditionele uitgangspunten van het emancipatiebeleid in Nederland. Voor de achterban van de Amsterdamse vrouwenorganisaties, waar veel armoede, sociaal isolement en onbenut talent wordt gesignaleerd, is werk bij uitstek van belang. Maar, de weg naar betaald werk verloopt voor veel (migranten)vrouwen verre van gemakkelijk. Amsterdam kent verschillende ontwikkelingscentra voor vrouwen. Zij leveren een grote inspanning om vrouwen 'met een grote afstand tot de arbeidsmarkt' aan het werk te krijgen of sociaal te activeren wanneer betaald werk niet realistisch is. Grote zorg van het Amsterdamse vrouwenveld is dat een groot deel van die participatietrajecten op de tocht staat.

Om betaald werk te doen zijn drie dingen noodzakelijk: vrouwen moeten het willen, kunnen en mógen. Een belemmering op één van die drie vlakken maakt dat vrouwen de stap naar betaald werk niet zetten. Daarnaast moeten werkgevers bereid zijn om vrouwen met een migrantenachtergrond aan te nemen en te begeleiden.

Hoeveel vrouwen in Amsterdam maken de stap naar betaald werk eigenlijk? Uit onderzoek in opdracht van het SPE blijkt dat twee derde van de Amsterdamse vrouwen tussen de 15 en 65 jaar betaald werk heeft. Dat loopt uiteen van 78 procent van de autochtone, tot 62 procent van de Surinaamse en Antilliaanse vrouwen en 38 procent van de vrouwen met een Turkse of Marokkaanse achtergrond. Dit betekent óók dat een aanzienlijk deel van de vrouwen de stap naar werk níet succesvol maakt. Grote zorg bij nadere bestudering van de cijfers is dat van de jonge Marokkaanse en Turkse vrouwen (25-34 jaar) 58 procent geen betaald werk heeft. Dat komt deels doordat deze groep veel huwelijksmigranten telt die geen Nederlandse opleiding heeft doorlopen. **ZIE OOK:** Economische zelfstandigheid

31 PROCENT VAN DE AMSTERDAMSE
VROUWEN HEEFT GEEN BETAALDE BAAN.

DAT LOOPT UITEEN VAN;
* 22 PROCENT
VAN DE AUTOCHTONE VROUWEN,

* 38 PROCENT
VAN DE SURINAAMSE &
ANTILLIAANSE VROUWEN,

* 61 PROCENT
VAN DE TURKSE VROUWEN,

* 63 PROCENT
VAN DE MAROKKAANSE VROUWEN,

* 41 PROCENT
VAN DE OVERIGE NIET-WESTERSE
ALLOCHTONE VROUWEN.

*

VAN DE JONGE TURKSE EN MAROKKAANSE
VROUWEN TUSSEN 25 EN 34 JAAR HEEFT 58 PROCENT
GEEN BETAALD WERK (TEGENOVER 9 PROCENT VAN
DE AUTOCHTONE VROUWEN).

*

VAN ALLE AMSTERDAMSE VROUWEN
TUSSEN 55 EN 64 JAAR HEEFT GEMIDDELD
42 PROCENT EEN BETAALDE BAAN.



VROUWEN MET LESBISCHE GEOELEN VOELEN ZICH ONVOLDOENDE GEHOORD EN GESTEUND

Amsterdamse meiden en vrouwen met lesbische gevoelens voelen zich onvoldoende serieus genomen door de overheid en door professionele instanties. Lesbische, biseksuele en transgender (LBT)-vrouwen vallen vaak tussen het homobeleid en het vrouwenemancipatiebeleid in. Bij het eerste gaat de aandacht vooral uit naar mannen, en bij het tweede naar vrouwen in sociaal-economische achterstandsposities.

In onderzoeken naar welzijn worden LBT-meiden en vrouwen meestal niet als specifieke doelgroep meegenomen, terwijl zij toch relatief veel sociale en psychologische problemen hebben. Isolement, een laag zelfbeeld, angst, en, depressiviteit, discriminatie en gevoelens van onveiligheid komen veel voor, zo blijkt uit onderzoek van Stichting Ondersteboven uit 2009. Meer specifiek onderzoek, en daarop volgend meer specifiek beleid en op maat gesneden hulpverlening zijn nodig.

Uit cijfers van de politie blijkt dat de aangiftebereidheid van vrouwen die te maken krijgen met geweld - fysiek dan wel verbaal - erg laag is. Enerzijds omdat vrouwen het nut ervan niet zien. Anderzijds omdat veel lesbische, biseksuele en transgender vrouwen zo gewend zijn geraakt aan intimidaties en ongewenste intimiteiten, dat zij veel meer 'normaal' zijn gaan vinden dan de meeste andere mensen. Gevolg hiervan is dat onderbelicht blijft hoezeer zij worden gediscrimineerd.

Meiden met lesbische gevoelens die opgroeien in migrantengezinnen vormen een aparte groep die zelfs voor de belangenorganisaties grotendeels onzichtbaar blijft. Uit recent onderzoek van ACB Kenniscentrum blijkt dat allochtone lesbiennes zichzelf vaak niet als zodanig definiëren. Ze gebruiken eufemismen, of onderdrukken hun gevoelens. Dat leidt soms tot een dubbel leven of een ongelukkig huwelijk met een man, uit angst om verstoten te worden door de gemeenschap. Er zijn veel te weinig allochtone LBT-rollmodellen. En homofobie in migrantengemeenschappen moet bespreekbaar gemaakt worden. De Amsterdamse vrouwenorganisaties kunnen daar een belangrijke rol in spelen.

TEVEEL AMSTERDAMSE VROUWEN KUNNEN FINANCIIEEL NIET OP EIGEN BENEN STAAN

Een slimme meid is op haar toekomst voorbereid! Een slogan uit de jaren negentig, maar volgens veel vrouwenorganisaties nog altijd actueel. Want het is van belang dat vrouwen financieel op eigen benen kunnen staan. Vrouwen die dat niet kunnen, zijn kwetsbaar voor armoede – bijvoorbeeld na een scheiding. En financiële afhankelijkheid kan vrouwen ook gevangen houden in een slechte relatie.

De overheid heeft de doelstelling geformuleerd dat in 2011 zes van de tien vrouwen met werk ten minste het bijstandsniveau van een alleenstaande verdienen. Maar uit onderzoek in opdracht van het SPE blijkt dat in Amsterdam meer dan de helft van de vrouwen dat niet redt: ze verdienen te weinig óf zijn voor hun levensonderhoud volledig afhankelijk van hun partner, ex-partner, familie of een uitkeringsinstantie. 47 Procent van de vrouwen is wél economisch zelfstandig. Dat loopt uiteen van 55 procent van de autochtone vrouwen en 43 procent van de Surinaamse en Antilliaanse vrouwen, tot 15 procent van de vrouwen met Turkse of Marokkaanse wortels. Uit het onderzoek blijkt verder dat slechts één derde van alle Amsterdamse vrouwen boven de 55 jaar financieel nog op eigen benen staat. Voor vrouwen uit sommige herkomstgroepen geldt dat niet alleen oudere, maar ook de jongere vrouwen kwetsbaar zijn: slechts een kwart van de Turkse en Marokkaanse vrouwen tussen 25 en 34 jaar is economisch zelfstandig tegenover bijna drie kwart van de autochtone jonge vrouwen.

Hoewel nog niet genoeg, is het wel zo dat de afgelopen tien jaar méér vrouwen economisch zelfstandig zijn geworden (landelijk van 39 naar 47 procent). Onder mannen schommelt dat aandeel al jaren rond de 70 procent. Maar de inkomenskloof is even groot gebleven: een economisch zelfstandige man verdient nog steeds gemiddeld bijna de helft méér dan een economisch zelfstandige vrouw. **ZIE OOK:** De moeizame weg naar werk / Alleenstaand moederschap / Armoede

ECONOMISCH ZELFSTANDIG =
JE WERKT ÉN VERDIENT DAARMEE MEER
DAN 1000 EURO NETTO PER MAAND.

*

ÉÉN DERDE DEEL VAN ALLE WERKENDE VROUWEN
IN AMSTERDAM VERDIENT MINDER DAN
1000 EURO NETTO PER MAAND EN IS DUS NIET
ECONOMISCH ZELFSTANDIG.

*

BIJNA DE HELFT (46 PROCENT) VAN
ALLE AMSTERDAMSE VROUWEN IS
ECONOMISCH ZELFSTANDIG.

DAT LOOPT UITEEN VAN;

* 55 PROCENT

VAN DE AUTOCHTONE VROUWEN,

* 46 PROCENT

VAN DE SURINAAMSE
EN ANTILLIAANSE VROUWEN,

* 15 PROCENT

VAN DE TURKSE
EN MAROKKAANSE VROUWEN.

*

VAN DE JONGE TURKSE EN MAROKKAANSE VROUWEN
(25-34 JAAR) IS 24 PROCENT ECONOMISCH ZELFSTANDIG,
TEGENOVER 71 PROCENT VAN DE AUTOCHTONE
VROUWEN IN DEZELFDE LEEFTIJDSCATEGORIE.

*

SLECHTS ÉÉN DERDE VAN ALLE VROUWEN TUSSEN
DE 55 EN 64 JAAR IS ECONOMISCH ZELFSTANDIG.

ZELFORGANISATIES VAN VROUWEN ZIJN (TE) KWETSBAAR

Amsterdam kent maar liefst honderddertig non-profit vrouwenorganisaties. Van kleine groepjes vrouwen die zich hebben verenigd rond een thema, tot grote participatiecentra waar honderden vrouwen per week komen. Dat is een unieke, waardevolle ondersteuningsstructuur in de stad. Van vrouwen vóór vrouwen.

De meeste Amsterdamse vrouwenorganisaties zijn zelforganisaties van migrantenvrouwen. Die organisaties betekenen veel voor hun emancipatie. Zelforganisaties bieden een veilige plek voor ontmoeting, debat en steun. Een plek waar vrouwen ervaring op kunnen doen met vrijwilligerswerk en hun talenten kunnen ontplooiën. Een plaats waar migrantenvrouwen die al lang in Nederland zijn en geen inburgeringscursus hebben doorlopen, tóch nog Nederlands leren. En een plek waar ook sterk geïsoleerde vrouwen, bijvoorbeeld vrouwen uit orthodoxe moslimfamilies, oudere Chinese vrouwen, of vrouwen zonder papieren, soms wel durven en mogen komen. Dat maakt vrouwenorganisaties uniek en onmisbaar.

Maar zelforganisaties zijn ook heel kwetsbaar. Op de eerste plaats draait het overgrote deel van de organisaties volledig op vrijwilligers. Ook steunen ze vaak in grote mate op het enthousiasme en de energie van de oprichtster. Als die weggaat, valt de organisatie om. Op de tweede plaats zijn de organisaties bijna altijd afhankelijk van incidentele subsidies en is er geen doorlopende financiering. En op de derde plaats hebben zelforganisaties bij gebrek aan budget vaak geen beschikking over een goede ruimte, en zijn ze afhankelijk van tijdelijke locaties.

Zonder zelforganisaties komt de emancipatie van kwetsbare groepen vrouwen onder druk te staan. Steun van de overheid en fondsen blijft daarom hard nodig.

AMSTERDAM HEEFT 130
VROUWENORGANISATIES.



HET MERENDEEL ZIJN
ZELFORGANISATIES VAN
(MIGRANTEN)VROUWEN.



DAT IS EEN ZEER
WAARDEVOLLE, MAAR
OOK ZEER KWETSBARE,
ONDERSTEUNINGSSTRUCTUUR
IN DE STAD.

EEN VRIJE VERKENNING VAN SEKSUALITEIT IS VOOR VEEL MEISJES EEN UTOPIE

Amsterdam hecht groot belang aan de emancipatie van vrouwen en meisjes. Dat betekent dat een vrouw of meisje haar leven naar eigen inzicht moet kunnen leiden. Keuzevrijheid is daarbij essentieel. Maar op het gebied van seksualiteit staat deze vrijheid vaak onder druk.

Meisjes en vrouwen uit orthodoxe islamitische culturen worden in een keurslijf gedrongen waarin zij op seksueel gebied geen keuzes kunnen of mogen maken. Hun dagelijkse bezigheden, omgang met anderen en de beslissingen op belangrijke momenten in het leven worden rondom dit thema gecentreerd. Meiden worden sterk gecontroleerd en in extreme gevallen zelfs geïntimideerd en bedreigd om te allen tijde hun maagdelijkheid te bewaren: een kwestie van eer. De beklemmende relatie tussen eer en seksualiteit is voor grote groepen meisjes en vrouwen een dagelijkse realiteit. Dat resulteert erin dat meisjes en vrouwen bepaalde kleding niet mogen dragen, niet met jongens mogen praten, niet mee mogen op schoolreisjes, geen toestemming krijgen om naar feestjes te gaan en niet zomaar de deur uit mogen. Er is geen onderzoek dat deze kwestie goed in cijfers uitdrukt, maar vrouwenorganisaties geven aan dat de verstikkende onvrijheid op seksueel gebied een ernstig probleem is voor grote groepen Amsterdamse vrouwen.

Andere meiden groeien juist op in een cultuur van seksueel presteren. Meisjes hebben het gevoel dat zij sexy moeten zijn, begeerlijk en krijgen te horen dat het vreemd is als zij geen seks willen hebben. Uit Zuidoost komen signalen dat dit vooral onder tienermeiden een groot probleem is. Meisjes durven of kunnen hun grenzen niet goed aangeven en zijn daardoor kwetsbaar voor ongewenste intimiteiten. **ZIE OOK:** Meiden

GROTE GROEPEN MEISJES EN
VROUWEN WORDEN BELEMMEERD
IN HUN SEKSUELE ONTPLOOIING.



DE BEKLEMMENDE RELATIE
DIE ORTHODOXE ISLAMITISCHE
GROEPEN LEGGEN TUSSEN SEKSUALITEIT,
MAAGDELIJKHEID VAN MEIDEN
EN EER, CREËERT EEN VERSTIKKENDE
SOCIALE OMGEVING VOOR VROUWEN.



EEN CULTUUR VAN
PRESTATIEDWANG OP SEKSUEEL
GEBIED IS REALITEIT VOOR ANDERE
GROEPEN MEIDEN IN DE
SAMENLEVING.



ALLEENSTAANDE MOEDERS HEBLEN SPECIFIEKE STEUN NODIG

Amsterdam kent bijna 38.000 eenoudergezinnen, waarvan driekwart met een alleenstaande vrouw aan het hoofd. Een deel van die alleenstaande moeders combineert schijnbaar moeiteloos een baan en een vriendenkring met de opvoeding van kinderen. Daar staat een andere groep tegenover. Relatief veel alleenstaande moeders moeten rondkomen van een minimum-inkomen. Sommigen hebben schulden. In sommige gevallen is de vader niet of nauwelijks betrokken bij de kinderen, wat opvoeden tot een pittige klus maakt. Moeders moeten dan tegelijkertijd een steunende en een controle rol vervullen, wat hun gezin in het gezin kan ondermijnen.

Onder alleenstaande moeders zijn relatief veel vrouwen met een migranten-achtergrond. De Surinaamse, Antilliaanse en Ghanese gemeenschappen hebben een lange traditie van alleenstaand moederschap. Sommige Surinaamse vrouwenorganisaties waarschuwen dat die traditie vrouwen soms belet om écht werk te maken van hun relatie met de vader van hun kinderen. Het aantal alleenstaande Marokkaanse en Turkse moeders is relatief laag, maar wel duidelijk stijgende. Alleenstaand moederschap is onder Marokkaanse en Turkse Nederlanders juist een relatief nieuw verschijnsel. Gescheiden moeders kampen met regelmaat met vooroordelen en kinderen worden soms gestigmatiseerd. Bovendien zijn ze meestal financieel niet goed voorbereid op een alleenstaand bestaan.

De Amsterdamse vrouwenorganisaties merken dat schaamte en trots veel alleenstaande moeders ervan weerhouden om steun te vragen of te ontvangen. Sommige moeders komen er niet eens voor uit dat ze gescheiden zijn. Maar, in sommige situaties zijn de (financiële) problemen zo groot, dat hulp wel noodzakelijk is. De hulpvraag betreft dan meestal niet het alleenstaand moederschap, maar de financiële situatie. Uit onderzoek blijkt echter dat die moeders bijna altijd meerdere problemen hebben. De meest effectieve aanpak is dan ook die waarin financiële hulp, empowerment-training en opvoedingsondersteuning worden gecombineerd. **ZIE OOK:** Armoede / Economische zelfstandigheid

ÉÉN OP DE DRIE
AUTOCHTONE GEZINNEN
IS EEN EENOUDERGEZIN.

26 PROCENT VAN DE ALLEENSTAANDE
AUTOCHTONE MOEDERS MOET RONDKOMEN
VAN EEN MINIMUMINKOMEN.

*

TWEE OP DE DRIE
ANTILLIAANSE EN SURINAAMSE
GEZINNEN IS EEN EENOUDERGEZIN.

47 PROCENT
VAN DE ALLEENSTAANDE ANTILLIAANSE EN
SURINAAMSE MOEDERS MOET RONDKOMEN
VAN EEN MINIMUMINKOMEN.

*

ÉÉN OP DE VIJF
MAROKKAANSE EN TURKSE
GEZINNEN IS EEN EENOUDERGEZIN.

70 PROCENT
VAN DE ALLEENSTAANDE MAROKKAANSE
EN TURKSE MOEDERS MOET RONDKOMEN
VAN EEN MINIMUMINKOMEN.



SLECHTE BEHEERSING VAN HET NEDERLANDS HOUDT VROUWEN IN SOCIAAL ISOLEMENT

Het beheersen van de Nederlandse taal is essentieel voor deelname aan de maatschappij. Toch zijn er grote groepen Amsterdamse vrouwen die de Nederlandse taal niet voldoende machtig zijn. 40 Tot 50 procent van de niet-westerse allochtone vrouwen in Amsterdam heeft moeite met het begrijpen en spreken van het Nederlands. Dat isoleert hen van de Nederlandse samenleving en beperkt daarmee hun mogelijkheden voor persoonlijke ontplooiing. Taalonderwijs is dan ook een noodzakelijke investering als het gaat om de emancipatie van de Amsterdamse vrouw.

Vrouwenorganisaties maken zich zorgen over bezuinigingen op het taalonderwijs. Allochtone vrouwen hebben vaker moeite met het Nederlands dan allochtone mannen. Ook hebben veel vrouwen geen baan buitenshuis en hebben zij daarmee minder gelegenheid om het Nederlands te oefenen, wat de taallessen nog belangrijker maakt. Een tweede zorg is dat er gewerkt zou kunnen gaan worden met een systeem van persoonsgebonden budgetten. Dat kan betekenen dat vrouwen op taallessen het lesgeld zouden moeten voorschieten terwijl de grootste doelgroep vrouwen meestal niet over een eigen bankrekening beschikt of niet zelfstandig over geld mag beschikken van haar echtgenoot.

ALLOCHTONE VROUWEN HEBBEN
VAKER MOEITE MET HET NEDERLANDS
DAN ALLOCHTONE MANNEN.

*

CIRCA 40 TOT 50 PROCENT VAN DE
NIET-WESTERSE ALLOCHTONE VROUWEN
HEEFT MOEITE MET HET NEDERLANDS.

*

DOOR SCHEVE MACHTSVERHOUDINGEN
IN HET GEZIN HEBBEN VEEL VAN DEZE VROUWEN
GEEN BESCHIKKING OVER GELD, WAARDOOR
ZE HUN EIGEN TAALLES NIET KUNNEN
BETALEN OF VOORSCHIETEN.

EEN EVENWICHTIGER VERDELING VAN WERK EN ZORG VOOR MOEDERS ËN VADERS IS GEWENST

Het moederschap speelt een belangrijke rol in het leven van veel vrouwen. Maar met het verlangen naar kinderen, wordt ook een reeks dilemma's geboren. Wil je het moederschap combineren met een baan en zo ja: hoe? Hoe ga je het gesprek aan met je partner over de verdeling van werk en zorg binnen het gezin? Hoe zorg je ervoor dat je (schoon)familie je keuzes respecteert?

Zodra er kinderen komen, is het in de praktijk vooral de vrouw die zorgt. Het wordt normaal gevonden dat de vrouw minder of niet meer gaat werken. Net als dat het normaal wordt gevonden dat de man inlevert op de zorg voor zijn kinderen. Het is dit automatisme dat de vrouwenorganisaties van Amsterdam ter discussie willen stellen.

Binnen het gezin zouden man en vrouw in vrijheid moeten kunnen bepalen hoe zij werk en zorg willen verdelen. Traditionele ideeën over moederschap (van vrouwen zelf, hun partner of hun omgeving) belemmeren veel vrouwen om (meer) te gaan werken of hun partner te laten zorgen. Daar komt bovenop dat kinderopvang onder veel migrantengroepen in Amsterdam als een taboe geldt, wat hun mogelijkheden beperkt.

Maar er is méér nodig dan het doorbreken van rolpatronen en acceptatie van de crèche om mannen en vrouwen te helpen hun leven naar eigen inzicht vorm te geven. Uit onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau komt naar voren dat vaders best minder willen werken om bij hun kinderen te kunnen zijn, maar wel op voorwaarde dat ze daarmee hun loopbaan niet schaden. Een deel van de moeders wil wel meer werken, maar dan moeten de werktijden flexibeler zijn, de baan uitdagender en het financieel voordeel groter. Overheid en werkgevers zouden daar rekening mee moeten houden. **ZIE OOK:** Mannenemancipatie / Werk

TRADITIONELE
ROLPATRONEN
ZETTEN MOEDERS
ÉN VADERS KLEM.



VROUWEN NOG ALTIJD VAKER SLACHTOFFER VAN HUISELIJK, SEKSUEEL EN EERGERELATEERD GEWELD

Alle vormen van geweld zijn onaanvaardbaar. Dit punt behoeft geen discussie. In de strijd tegen geweld zijn vrouwen wel een specifieke doelgroep. Vrouwen zijn veel vaker slachtoffer van huiselijk, eengerelateerd en seksueel geweld dan mannen. Seksueel geweld is zelfs bijna uitsluitend op vrouwen gericht, volgens cijfers van de landelijke emancipatiemonitor 2008.

Uit onderzoek van de GGD blijkt dat in 2007 in Amsterdam bijna 3000 gevallen van huiselijk geweld zijn geregistreerd door politie of hulpverlening. Dat is waarschijnlijk slechts één kwart van het werkelijke aantal gevallen. De meerderheid van de slachtoffers is vrouw: huiselijk geweld treft naar schatting 7 op de 1000 Amsterdamse vrouwen tegenover 1,6 op de 1000 mannen. De daders van huiselijk geweld zijn bijna altijd mannen.

De politie of hulpverlening inschakelen is voor mishandelde vrouwen nooit gemakkelijk. Dat wordt voor vrouwen uit sommige migrantengroepen nog verder bemoeilijkt door een taboe op 'de vuile was buiten hangen'. Ook zijn sommige vrouwen zó afhankelijk van hun partner (in financiële of emotionele zin), dat zij geen hulp buitenshuis durven te zoeken. Dit geldt natuurlijk in het bijzonder voor vrouwen die de weg in de samenleving niet goed kennen. Veel vrouwenorganisaties in Amsterdam bespreken het thema huiselijk geweld, om zo het taboe op het inschakelen van de politie of hulpverlening te doorbreken. Extra aandacht voor de weerbaarheid van vrouwen is ook belangrijk, omdat vrouwen met een goed ontwikkeld zelfvertrouwen minder vaak slachtoffer zijn van huiselijk geweld.

Sommige bedreigde of mishandelde vrouwen en meiden lopen van huis weg en doen een beroep op crisisopvang. De capaciteit in de crisisopvang is echter onvoldoende. De Amsterdamse Blijfgroep signaleert dat er regelmatig cliënten niet kunnen worden opgenomen. Dat is niet acceptabel.

VROUWEN ZIJN NOG ALTIJD
VAKER SLACHTOFFER VAN HUISELIJK,
EERGERELATEERD EN SEKSUEEL GEWELD.

*

TABOES EN AFHANKELIJKHEID MAKEN DAT
VEEL MEIDEN EN VROUWEN GEEN AANGIFTE
DOEN OF HULP ZOEKEN.

*

HULPVERLENERS HERKENNEN
DE ROEP OM HULP VAN ALLOCHTONE
AMSTERDAMSE VROUWEN NIET ALTIJD
OMDAT DEZE VAAK VANWEGE
TABOES IN STERK VERHULLENDE
TERMEN WORDT GEFORMULEERD.

*

DE CRISISOPVANG VOOR
VROUWEN IN AMSTERDAM HEEFT
ONVOLDOENDE CAPACITEIT.



DE SAMENWERKING TUSSEN VROUWENORGANISATIES EN REGULIERE HULPVERLENING VERLOOPT MOEIZAAM

Vrouwenorganisaties vervullen een unieke rol in de stad. Daar worden problemen besproken die voor de meeste hulpverleners verborgen blijven. Veel vrouwen uit migrantengemeenschappen schakelen pas reguliere hulpverlening in als problemen de spuigaten uit zijn gelopen. De weg naar vrouwenorganisaties is gemakkelijker. Daar vinden zij andere vrouwen die begrijpen waar de (culturele) gevoeligheden liggen en die snappen welke oplossingen wel of niet zouden kunnen werken.

Verreweg de meeste vrouwen(zelf)organisaties worden gerund door vrijwilligers. Zij kunnen een luisterend oor bieden en advies, maar beschikken niet over de professionele vaardigheden op psychisch, financieel of maatschappelijk terrein die in complexe gevallen nodig zijn om een vrouw of gezin verder te helpen. Samenwerking met 'reguliere' hulpverlening is dus gewenst. Maar op dat vlak gaat een hoop mis.

Vrouwenorganisaties voelen zich regelmatig een vindplaats waar professionele hulpverleners nieuwe cliënten zoeken. Vrouwenorganisaties mogen problemen signaleren en hun vrouwen doorverwijzen waarna de reguliere hulpverlening het probleem 'echt' gaat aanpakken. Dat steekt. Verder zijn vrouwenorganisaties bang dat wanneer ze wel doorverwijzen, de vrouwen uit hun netwerk op een lange wachtlijst komen te staan terwijl ze zelf direct kunnen helpen. Daar bovenop bestaat het beeld dat Nederlandse hulpverleners de plank vaak mislaan omdat ze redeneren vanuit een individualistisch perspectief terwijl veel vrouwen uit migrantengroepen juist de familie en het collectief op de eerste plaats zetten.

Effectievere samenwerking tussen reguliere hulpverlening en zelforganisaties is noodzakelijk. Er zijn enkele initiatieven in Amsterdam gestart om die samenwerking te versterken, bijvoorbeeld op het gebied van opvoedingsondersteuning, tienermoeders en schuldenproblematiek. Daarbij worden enerzijds de zelforganisaties getraind in gespreksvoering en methodieken; anderzijds komen professionele hulpverleners bij de vrouwenorganisaties over de vloer opdat ook zij laagdrempelig en cultuurspecifiek kunnen werken. Die experimenten verdienen navolging. **ZIE OOK:** Geweld / Alleenstaand moederschap

VROUWEN(ZELF)ORGANISATIES
HEBBEN CONTACT MET
(MIGRANTEN)VROUWEN
DIE VOOR VEEL HULPVERLENERS
EN OVERHEIDSINSTANTIES
ONBEREIKBAAR ZIJN.

*

EEN DEEL VAN DIE VROUWEN
HEEFT COMPLEXE PROBLEMEN.

*

MAAR VROUWEN(ZELF)ORGANISATIES
WILLEN GEEN VINDPLAATS VAN CLIËNTEN
VOOR ALLERLEI INSTANTIES ZIJN.

*

WEL STAAT DE DEUR OPEN VOOR
SAMENWERKING OP BASIS VAN
WEDERZIJDIG RESPECT.



SOMMIGE VROUWEN LEVEN IN VERBORGENHEID EN ZIJN COMPLEET AFGESLOTEN VAN DE SAMENLEVING

In Amsterdam wonen en werken diverse vrouwen die bijna volledig afgesloten zijn van de Nederlandse samenleving. Dat zijn bijvoorbeeld vrouwen die geen verblijfsvergunning hebben. Het betreft ook vrouwen die opgesloten zijn in huis door hun echtgenoot, familie of schoonfamilie. Verborgene vrouwen worden zij genoemd.

Naar schatting leven er circa 7500 vrouwen zonder papieren in Amsterdam. Zij zijn uitgesloten van de meeste Nederlandse voorzieningen en hebben steeds minder toegang tot de reguliere hulpverlening. Maar ook deze vrouwen zijn niet rechteloos. Er zijn enkele basisrechten en voorzieningen en er zijn enkele vrouwenorganisaties die opkomen voor hun belangen. Dat weten deze vrouwen vaak niet, waardoor ze onnodig ontberingen doorstaan. Dat verhoogt ook de kwetsbaarheid van deze groep. Zij vormen daardoor een makkelijke prooi voor mensenhandelaren, uitbuiters en pooiers.

Een andere groep bestaat uit vrouwen die geïsoleerd leven binnen de vier muren van hun huis. Dit zijn vrouwen die onder het juk van streng gelovige (schoon)familie of man nooit de deur uit mogen. Omdat ze letterlijk verborgen zijn, blijft hun problematiek onzichtbaar voor de maatschappij. Er zijn dan ook weinig tot geen cijfers over hen beschikbaar. Ook deze vrouwen zijn heel kwetsbaar door hun afhankelijkheid, hun gebrek aan kennis over hun rechten, en het ontbreken van een referentiekader over wat in Nederland gebruikelijk is. Een aantal van de Amsterdamse vrouwenorganisaties is het gelukt om dergelijke verborgene vrouwen toch te benaderen. Op basis van ervaringen in hun netwerk schatten deze organisaties dat er in Amsterdam enkele honderden vrouwen volledig afgezonderd leven.

NAAR SCHATTING LEVEN IN
AMSTERDAM ENKELE HONDERDEN
ORTHODOX-RELIGIEUZE VROUWEN
COMPLEET AFGEZONDERD VAN DE
BUITENWERELD.

*

NAAR SCHATTING WONEN EN
WERKEN ER 7500 VROUWEN ZONDER
PAPIEREN IN AMSTERDAM.

*

EEN GROOT DEEL VAN HEN KENT
HAAR RECHTEN NIET EN WEET DE WEG
NIET TE VINDEN NAAR ORGANISATIES
DIE HEN KUNNEN HELPEN.



VROUWEN ZIJN VAKER EN LANGDURIGER ARM DAN MANNEN

Armoede is naast een algemeen probleem ook een seksespecifiek probleem. Want: vrouwen zijn zowel vaker als langduriger arm dan mannen. Circa één op de vijf Amsterdamse vrouwen moet rondkomen van een minimuminkomen. Vooral alleenstaande moeders, niet-westerse allochtone vrouwen en oudere vrouwen zijn oververtegenwoordigd onder de minima.

Vrouwen boven de 65 jaar hebben vaak een pensioengat. Bijna een kwart van de vrouwen in de leeftijdscategorie 65-74 jaar moet rondkomen van een minimuminkomen. Migrantenvrouwen (en mannen) die minder dan vijftig jaar in Nederland hebben gewoond, krijgen te maken met een AOW-gat.

Als je inzoomt op allochtone vrouwen, zie je dat ongeveer 40 procent van de alleenstaande Turkse en Marokkaanse vrouwen moet rondkomen van een minimuminkomen en respectievelijk 30 en 26 procent van de Antilliaanse en Surinaamse vrouwen. Bij die etnische groepen doen de mannen het beter wat inkomen betreft, bij Turkse Nederlanders zelfs véél beter.

Armoede is méér dan een financieel probleem. Vooral duurzame armoede heeft ingrijpende gevolgen voor de (ervaren) gezondheid, de psychische gesteldheid en het sociale netwerk. Armoede kan depressieve gevoelens veroorzaken. Het kan je vereenzamen, omdat deelnemen aan sociale activiteiten nou eenmaal snel geld kost. Mensen voelen zich op meerdere fronten achtergesteld en buitengesloten. Niet alleen volwassen vrouwen overigens, maar ook hun kinderen. Dat maakt het ook zo belangrijk om armoede te bestrijden.

Vrouwenorganisaties stellen dat armoedebestrijding en activering van vrouwen onverminderd aandacht verdienen. Zeker in deze tijd van economische tegenwind. Daarnaast moet er een voldoende groot aanbod aan betaalbare of gratis activiteiten voor persoonlijke ontplooiing voor vrouwen zijn. Vrouwenorganisaties merken dat vrouwen alleen al vanwege een buskaartje wegblijven bij activiteiten. Een eigen bijdrage van €2,50 is al een obstakel.

ZIE OOK: Alleenstaand moederschap / Economische zelfstandigheid

VROUWEN ZIJN NOG
ALTIJD VAKER EN LANGDURIGER
ARM DAN MANNEN.

*

ALLEENSTAANDE
MOEDERS, VROUWEN VAN
NIET-WESTERSE ALLOCHTONE
AFKOMST EN OUDERE
VROUWEN ZIJN STERK
OVERVERTEGENWOORDIGD
ONDER DE MINIMA.



TEVEEL MANNEN REMMEN DE EMANCIPATIE VAN HUN VROUWEN EN DOCHTERS

Vrouwen en meiden kunnen niet emanciperen als mannen hen daartoe geen ruimte gunnen. Om daadwerkelijk iets te kunnen veranderen aan traditionele rolpatronen hebben vrouwen de hulp van mannen nodig. Als vrouwen als enige geïnteresseerd zijn in het bevorderen van gelijkheid binnen man-vrouwrelaties verandert er immers nooit iets.

De rol die mannen kunnen spelen in vrouwenemancipatie is een thema dat in beleid te weinig aandacht krijgt, vinden de vrouwenorganisaties van Amsterdam. Mannen moeten hun rol in relaties en hun aandeel in het in stand houden van rolpatronen kritisch (leren) bekijken. Niet alleen in hun hoedanigheid van partner, maar juist ook in die van vader, of van broer.

Duizenden vrouwen en meisjes, vooral afkomstig uit een orthodoxe moslimcultuur of een traditionele niet-westerse cultuur, hebben dagelijks te maken met mannen die hun emancipatie in de weg staan. Er zijn ambitieuze meiden en vrouwen die zich willen ontplooien, maar die dit niet mogen van hun vader, echtgenoot, zoon of broer. **ZIE OOK:** Evenwichtiger verdeling van werk en zorg voor moeders én vaders

MANNEN DRAGEN NOG TE
WEINIG VAN DE ZORGLASTEN EN
VROUWEN TEVEEL.

*

VROUWEN BESTEDEN
DUBBEL ZOVEEL TIJD AAN HET
HUISHOUDEN ALS MANNEN.

*

DE EMANCIPATIE VAN MANNEN
EN JONGENS UIT NIET-WESTERSE
EN MOSLIMCULTUREN LOOPT
ACHTER OP DIE VAN VROUWEN.

TEVEEL VROUWEN HEBBEN SCHULDEN DOOR TE WEINIG FINANCIËLE VAARDIGHEDEN

Vrouwenorganisaties wijzen erop dat veel vrouwen onvoldoende financiële competenties hebben ontwikkeld en daardoor in financiële problemen verzeild raken. Het meest opvallend is dat een aantal vrouwenorganisaties aangeeft dat zij ondersteuning bieden aan vrouwen met grote schulden, die over het algemeen zijn veroorzaakt door hun mannen of zonen, maar waar de vrouwen voor opdraaien, bijvoorbeeld na een scheiding. Vrouwen met Turkse of Marokkaanse wortels lijken vooral kwetsbaar.

Equality heeft onderzoek gedaan naar de financiële zelfredzaamheid van vrouwen. In vergelijking met mannen hebben vrouwen over het algemeen minder financiële kennis en vaardigheden. Vrouwen blijken minder gemotiveerd om hun financiën goed te regelen. Dat geldt in nog hogere mate voor niet-economisch zelfstandige vrouwen. Vaak lukt het wel om de huishoudelijke uitgaven bij te houden. Maar van financiële producten zoals kredieten, belastingen, pensioenen, verzekeringen en spaarrekeningen weten zij weinig af.

Vrouwenorganisaties signaleren dat veel vrouwen de waarde van hun handtekening niet kennen en niet werkelijk begrijpen wat trouwen in gemeenschap van goederen betekent. Zij raken zo opgezaald met schulden die zij niet hebben gewild. Vooral niet-westerse allochtone vrouwen tekenen vaak leningen en contracten, zonder dat zij precies weten waarvoor ze tekenen. Daar komt nog bij dat de machtsverhouding in de relatie vaak zo scheef is, dat een vrouw de financiële beslissingen van haar man niet in twijfel durft te trekken, hoe onverstandig deze beslissingen ook kunnen zijn.

Juist voor vrouwen die zich in een financieel kwetsbare positie bevinden, is het vergroten van financiële zelfredzaamheid en financieel bewustzijn van groot belang. In Amsterdam zijn verschillende projecten gestart om vrouwen financieel competentier te maken. Het is belangrijk hier aandacht aan te blijven besteden. **ZIE OOK:** Economische zelfstandigheid / Armoede

VROUWEN HEBBEN
AANTOONBAAR MINDER KENNIS
VAN FINANCIËN DAN MANNEN.

*

GEBREK AAN FINANCIËLE
KENNIS EN COMPETENTIES MAAKT
VROUWEN KWETSBAAR.

*

VROUWEN KOMEN SOMS IN
DE SCHULDEN DOOR STRUCTUREEL
TE WEINIG INKOMEN, MAAR OOK
DOOR SCHULDEN AANGEGAAN
DOOR HUN (EX)-PARTNER.

*

(FINANCIËLE) AFHANKELIJKHEID
BINNEN RELATIES MAAKT DAT
VROUWEN MINDER WEERBAAR
ZIJN TEGEN SCHULDENCREËRENDE
PARTNERS.